บทที่ 1 โครงสร้างอะตอม

สัญลักษณ์นิวเคลียร์

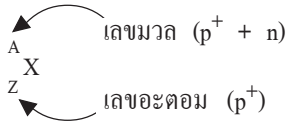

1. จงหาอนุภาคมูลฐานของธาตุ หรือไอออนต่อไปนี้

	$^{23}_{11}Na$	$^{31}_{15}P$	$^{85}_{37}Rb^+$	$^{137}_{56}Ba^{2+}$	$^{35}_{17}Cl^-$	$^{79}_{34}Se^{2-}$	$^{b}_{a}X^{c-}$	$^{A}_{Z}Y^{b+}$
P^+								
e^-								
n								

2. จงจัดเรียงอิเล็กตรอนของธาตุหรือไอออนต่อไปนี้

	การจัดเรียงอิเล็กตรอน	หมู่	คาบ	จำนวน e^- เดี่ยวใน Orbital
$_{21}X$				
$_{24}X$				
$_{32}X$				
$_{47}X$				
$_{52}X^{2-}$				
$_{56}X^{2+}$				
$_{88}X^{2+}$				

จงหาสัญลักษณ์นิวเคลียร์ ต่อไปนี้

1. X อยู่หมู่ 3 คาบ 4 มีจำนวนนิวตรอนมากกว่าโปรตอนอยู่ 8 ตัว ถ้าธาตุนี้อยู่ในรูปไอออนที่เสถียร จะมีสัญลักษณ์นิวเคลียร์เป็น .....
2. X^{2+} มีจำนวนอิเล็กตรอนเท่ากับ 18 Y มีจำนวนโปรตอนน้อยกว่าจำนวนโปรตอนของ X อยู่ 4 โปรตอน มีเลขมวลเป็น 2 เท่าของเลขอะตอม ถ้าธาตุนี้อยู่ในรูปไอออนที่เสถียรจะมีสัญลักษณ์นิวเคลียร์เป็น .....
3. X มีประจุในนิวเคลียสเป็น 2 เท่าของแคลเซียมมีนิวตรอน 53 มีอิเล็กตรอน 38 สัญลักษณ์นิวเคลียร์คือ .....
4. ${}^{a}_{b}X$ ถ้าทำให้ 2 โปรตอน และ 4 อิเล็กตรอนหลุดออกไป แต่รับนิวตรอนเข้ามา 3 นิวตรอนจะมีสัญลักษณ์นิวเคลียร์เป็นอย่างไร.....

การหาจำนวนอิเล็กตรอน

Ex 1. ธาตุหรือไอออนในข้อใดจัดเรียงอิเล็กตรอนได้เท่ากัน และมีอิเล็กตรอนเท่าใด

..... A : Na Mg Al^{3+} Si^{4+}

..... B : Mg^{2+} Ca^{2+} Ar Cl^{-}

..... C : Si^{4-} Cl^{-} Ar Ca^{2+}

..... D : K^{+} Ca^{2+} O^{2-} S^{2-}

Ex 2. สารประกอบคู่ใดไอออนลบจัดเรียงอิเล็กตรอนได้เท่ากัน

..... A : LiCl และ $BaBr_2$

..... B : $BaCl_2$ และ Na_2S

..... C : KF และ KI

..... D : Na_2O และ HCl

Ex 3. ไอออนลบต่อไปนี้ VO_4^{3-} , CrO_4^{2-} , MnO_4^{-} , ClO_4^{-} ธาตุที่เป็นอะตอมกลางมีอิเล็กตรอนเท่าใด ตามลำดับ.....

พลังงานไอออไนเซชัน

พลังงานไอออไนเซชัน คือ พลังงานอย่างน้อยที่สุดที่ใช้ดึงอิเล็กตรอนให้หลุดออกจากอะตอมในภาวะแก๊ส

ข้อสรุปเกี่ยวกับค่า IE

1. การดึงอิเล็กตรอนให้หลุดจากอะตอมต้องหลุดในภาวะแก๊สเท่านั้น เช่น

$$A(g) \longrightarrow A^{+}(g) + e^{-} \qquad IE_1$$

- จงเขียนสมการแสดงค่า IE ลำดับที่ 3 ของ Al .....
- จงเขียนสมการแสดงค่า IE ลำดับที่ 5, 6 ของ K .....
- จงบอกชื่อพลังงานที่เกี่ยวข้องและบอกความสัมพันธ์ของพลังงานต่อไปนี้

	การเปลี่ยนแปลง	พลังงานที่เกี่ยวข้อง
1	$A(s) \longrightarrow A(g)$	
2	$A(s) \longrightarrow A^{+}(g) + e^{-}$	
3	$A(s) \longrightarrow A^{2+}(g) + 2e^{-}$	
4	$A(g) \longrightarrow A^{3+}(g) + 3e^{-}$	
5	$A^{2+}(g) \longrightarrow A^{3+}(aq) + e^{-}$	

1. IE_2 ของ A สามารถหาได้จากความสัมพันธ์ของสมการอย่างไร .....

2. IE_3 ของ A สามารถหาได้จากความสัมพันธ์ของสมการอย่างไร .....

2. ค่า IE สามารถบอกเวเลนซ์อิเล็กตรอนของธาตุได้ เช่น

2.1 กำหนดค่า IE ของธาตุ A, B, C, D และ E ดังต่อไปนี้

ธาตุ	IE (MJ/mol)				เวเลนซ์อิเล็กตรอน	หมู่ของธาตุ	เลขออกซิเดชันที่เสถียร
	IE_1	IE_2	IE_3	IE_4			
A	0.4	3.1	4.4	5.9			
B	0.6	1.1	4.9	6.5			
C	0.6	1.8	2.7	11.6			
D	0.7	1.5	7.7	10.5			
E	2.1	4.0	6.1	8.2			

1. ธาตุ B และ D ธาตุใดเวเลนต์อิเล็กตรอนอยู่ในเลขที่ของคาบที่สูงกว่า .....

2. ถ้า C เป็นธาตุคาบที่ 3 การทำให้เกิด C^{4+} จะต้องใช้พลังงานอย่างน้อยเท่าใด .....

   และอิเล็กตรอนหลุดในระดับพลังงานใด .....

3. สูตรของสารประกอบที่เกิดจาก B กับ ฟอสเฟตไอออน ได้แก่ .....

   เป็นพันธะ ..... การละลายน้ำ .....

3. การเปรียบเทียบพลังงาน IE_1 ของธาตุต่างชนิดกันเรียงลำดับดังนี้

- ธาตุที่เป็นอโลหะมีค่า IE สูงกว่าโลหะ
- อิเล็กตรอนที่อยู่ในระดับพลังงานสูงจะหลุดง่ายกว่าอิเล็กตรอนที่อยู่ในระดับพลังงานต่ำ
- ถ้าดึงอิเล็กตรอนในระดับพลังงานเดียวกันให้พิจารณาจำนวน p^+ ในนิวเคลียส์ ถ้า p^+ มีมาก ต้องใช้ค่า IE สูง ยกเว้น หมู่ 2 กับหมู่ 5

1. จงเปรียบเทียบค่า IE_1 จากมากไปน้อยของ ${}_3A$, ${}_{15}B$, ${}_{16}C$, ${}_{19}D$, ${}_{32}F$

   ${}_3A$

   ${}_{15}B$

   ${}_{16}C$

   ${}_{19}D$

   ${}_{32}F$

2. จงเปรียบเทียบค่า IE_1 จากมากไปน้อยของ F^-, Ne, Na^+, Mg^{2+}, Al^{3+}

   F^-

   Ne

   Na^+

   Mg^{2+}

   Al^{3+}

3. จงเปรียบเทียบค่า IE_3 จากมากไปน้อยของ Li , Be , B , C

   Li

   Be

   B

   C

บทที่ 2 ตารางธาตุ

สมบัติตามตารางธาตุ

1. ถ้าเปรียบเทียบขนาดอะตอม หรือขนาดไอออน ให้พิจารณาจาก

- **ขนาดอะตอม** พิจารณาระดับพลังงานก่อน ถ้าระดับพลังงานมากกว่าขนาดจะโตกว่า
  ถ้าระดับพลังงานเท่ากัน พิจารณาโปรตอนในนิวเคลียส

  Ex. จงเรียงลำดับขนาดอะตอมจากใหญ่ไปเล็กของธาตุต่อไปนี้ $_{7}A$ $_{13}B$ $_{19}C$ $_{34}D$

  $_{7}A$

  $_{13}B$

  $_{19}C$

  $_{34}D$

- **ขนาดไอออน** พิจารณาระดับพลังงานก่อน และจึงพิจารณาชนิดของไอออน
  โดยไอออนบวกจะเล็กลง ไอออนลบจะโตขึ้น

  Ex. จงเรียงลำดับขนาดไอออนจากใหญ่ไปเล็กที่เสถียรของ $_{9}A$ $_{12}B$ $_{16}C$ $_{20}D$

  $_{9}A$

  $_{12}B$

  $_{16}C$

  $_{20}D$

- **ขนาดอะตอมและขนาดไอออนปนกัน (ในระดับพลังงานที่เท่ากัน)**

  ไอออนลบ > อะตอมกลาง > ไอออนบวก

  Ex. จงเรียงลำดับขนาดของธาตุและไอออนต่อไปนี้ N F^- Ne Na^+ จากใหญ่ไปเล็ก

  N

  F^-

  Ne

  Na^+

2. **ถ้าเปรียบเทียบจุดเดือด** ให้พิจารณาจากพันธะโดย

พันธะโลหะ จุดเดือดจะสูงมาก ถ้ามีขนาดเล็ก (ระวังหมู่ 1 จุดเดือดจะไม่สูงนัก)

พันธะโคเวเลนต์ จุดเดือดจะต่ำ แต่จุดเดือดเพิ่มตามมวล

Ex. จงเปรียบเทียบจุดเดือดของธาตุต่อไปนี้ $_{10}A$ $_{19}B$ $_{35}C$ $_{38}D$ จากสูงไปต่ำ

$_{10}A$

$_{19}B$

$_{35}C$

$_{38}D$

3. **เปรียบเทียบแนวโน้มอื่น ๆ**

* IE, EN, E^0 แยกเป็น
  - โลหะ (ต่ำ) ยิ่งไกล F ยิ่งต่ำ
  - อโลหะ(สูง) ยิ่งใกล้ F ยิ่งสูง

* ความเป็นโลหะแยกเป็น
  - โลหะ (สูง)
  - อโลหะ (ต่ำ)

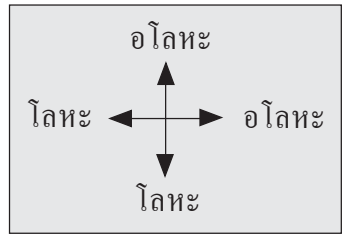

* ความสามารถในการ Oxidize, Reduce พิจารณาจากค่า E^0

* ความหนาแน่น

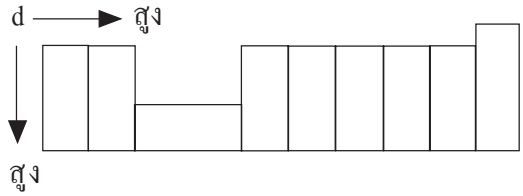

Ex. จงเปรียบเทียบค่า IE และความเป็นโลหะของ $_{15}A$ $_{16}B$ $_{19}C$ $_{20}D$ จากมากไปน้อย

$_{15}A$

$_{16}B$

$_{19}C$

$_{20}D$

การคิดเลข Oxidation

หลักการคิด

1. เลขออกซิเดชันที่แน่นอนของธาตุต่าง ๆ มีดังนี้

1.1 ธาตุหมู่ I, II, III มีเลข Oxidation เป็น +1, +2, +3

1.2 ฟลูออรีนมีค่า −1 เสมอ (F^-)

1.3 ธาตุ Transition ที่มีเลข Oxidation เพียงค่าเดียว ได้แก่ Ag^+ Zn^{2+} Se^{3+}

1.4 อนุมูลกลุ่มแต่ละชนิดมีค่าประจุคงที่ เช่น

NO_3^- NO_2^- ClO^- ClO_2^- ClO_3^- ClO_4^- SO_4^{2-} SO_3^{2-} PO_4^{3-} PO_3^{3-}

CN^- SCN^- OH^- NH_4^+ CrO_4^{2-} $Cr_2O_7^{2-}$ MnO_4^- MnO_4^{2-}

2. H มีค่าเป็น +1 ถ้าเป็นสารประกอบไอออนิก และมีค่าเป็น -1 ถ้าเป็นสารประกอบโคเวเลนต์

3. ธาตุที่มีค่า EN สูงกว่าจะมีเลข Oxidation เป็นลบ

KO_2 OF_2 H_2O_2 CH_3OH $CHCl_3$

K_2MnO_4 K_3CrF_6 $K_4Fe(CN)_6$ $Na_2Pt(NO_2)_4$ $S_4O_6^{2-}$

$[Cu(H_2O)_6]^{2+}$ $Co_3(AsO_4)_2.H_2O$ $Pb_3(VO_4)_2.PbCl_2$ $[Cr(H_2O)_5Cl]SO_4$

$[Pt(NH_3)_4(NO_2)Cl]SO_4$ $Na_2[Cu(NH_3)_2Cl_2SO_4]$ $K_2Zn_2[Fe(CN)_6]_2$ $Zn_4(Si_2O_7)(OH)_2.H_2O$

ครึ่งชีวิต

$$N_{เหลือ} = \frac{N_{เริ่มต้น}}{2^n} \qquad T = nt_{\frac{1}{2}}$$

ตัวอย่างการคำนวณ

Ex 1. ถ้าทิ้งไอโซโทปกัมมันตรังสีชนิดหนึ่ง 4,800 กรัม ไว้เป็นเวลา 120 วัน ปรากฏว่ามีไอโซโทปนั้นเหลืออยู่ 300 กรัม ครึ่งชีวิตของไอโซโทปนี้มีค่าเท่าใด

ก. 10 วัน

ข. 30 วัน

ค. 20 วัน

ง. 40 วัน

Ex 2. $^{238}_{92}U$ มีครึ่งชีวิต 4.5×10^9 ปี สลายตัวดังนี้ $^{238}_{92}U \longrightarrow {}^{206}_{82}Pb + 8(^4_2He) + 6(^0_{-1}e)$ ถ้าหินโบราณก้อนหนึ่งมี $^{238}_{92}U$ 1.00 กรัม และเกิดการสลายตัวไป 2 ครึ่งชีวิต อัตราส่วน Pb–206 ต่อ U–238 มีค่าเท่าใดในหินโบราณ

ก. 0.502

ข. 0.866

ค. 1.225

ง. 2.596

Ex 3. Na – 24 ในรูป NaCl ถูกฉีดเข้าไปในร่างกายเพื่อศึกษาภาวะสมดุลของระดับโซเดียมในร่างกาย ถ้า NaCl 79.34 มิลลิกรัม ถูกฉีดเข้าไปในร่างกาย จะมี Na – 24 เหลือกี่มิลลิกรัม หลังจากผ่านไป 60 ชั่วโมง กำหนดให้ ครึ่งชีวิตของ Na – 24 เท่ากับ 15 ชั่วโมง

ก. 2

ข. 3

ค. 4

ง. 5

สมการนิวเคลียร์

อนุภาคและกัมมันตภาพรังสี	สัญลักษณ์ทั่วไป	สัญลักษณ์นิวเคลียร์
แอลฟา	$\propto$	$^{4}_{2}He$
บีตา	β, β^{-}	$^{0}_{-1}e$
โพซิตรอน	β^{+}	$^{0}_{+1}e$
แกมมา	γ	–
นิวตรอน	–	$^{1}_{0}n$
โปรตอน	–	$^{1}_{1}H$

Ex 1. ธาตุ A สลายตัวให้อนุภาคแอลฟาและธาตุ B แล้วธาตุ B สลายตัวต่อให้ อนุภาคบีต้า กับธาตุ C ซึ่งธาตุ C สลายตัวให้อนุภาคแอลฟาและธาตุ $^{Y}_{31}D$ อยากทราบว่าธาตุ E เมื่อสลายตัวให้อนุภาคบีต้าแล้วจะได้ธาตุที่มีเวเลนซ์อิเล็กตรอนต่างจากธาตุ B เท่าไร

ก. 2 $^{X18}_{XX}$

ข. 3

ค. 4

ง. 5

แบบฝึกหัด

1. พิจารณาอะตอมและไอออนต่อไปนี้ : ${}_{25}A^{2+}$ ${}_{15}B$ ${}_{16}C^{2-}$ ${}_{44}D$ อะตอมหรือไอออนใดมีจำนวนอิเล็กตรอนเดี่ยวมากที่สุด

   ก. A^{2+} ข. B ค. C^{2-} ง. D

2. ข้อความใดกล่าว **ถูกต้อง**

   ก. ธาตุ X มีเลขมวล 80 เมื่อเป็นไอออน X^- จะมีนิวตรอน 45 ธาตุนี้เมื่ออยู่ในรูปไอออนที่เสถียรจะจัดเรียงอิเล็กตรอน 2 8 18 7

   ข. อนุภาค X มีประจุในนิวเคลียสเท่ากับ 11 นิวตรอน 12 อิเล็กตรอน 10 X เป็นอะตอมของโลหะหมู่ 1

   ค. ${}^{a}_{b}X$ ถ้าทำให้อิเล็กตรอนหลุด 2 ตัว และรับโปรตรอน 3 ตัว จะเกิดเป็น ${}^{a+3}_{b+3}X^{5+}$

   ง. เวเลนซ์อิเล็กตรอนของธาตุ ต่อไปนี้ ${}_{5}A$, ${}_{13}B$, ${}_{12}C^-$, ${}_{14}D^+$ มีการจัดเรียงอิเล็กตรอน ดังนี้

3. พิจารณาพลังงานที่เปลี่ยนไปจากสมการของปฏิกิริยานี้

   1. $M(s) \longrightarrow M(g)$
   2. $M(s) \longrightarrow M^{2+}(g) + 2e^-$
   3. $M(g) \longrightarrow M^{+}(g) + e^-$
   4. $M^{+}(g) \longrightarrow M^{2+}(g) + e^-$
   5. $M(g) \longrightarrow M^{2+}(g) + 2e^-$

   พลังงานไอออไนเซชันอันดับที่ 2 ของ M สามารถหาได้จากพลังงานที่เปลี่ยนไปจากสมการของปฏิกิริยาโดย:-

   1. 5 – 3 2. 2 – 1 – 3 3. 3 – 4 4. 5 – 4

   ข้อใด **ถูกต้อง**

   ก. 1 , 2 ข. 2 , 3 ค. 1 , 4 ง. 3 , 4

4. กราฟแสดงความสัมพันธ์ของพลังงานไอออไนเซชันลำดับที่ 1 ของธาตุ A B C D ที่มีเลขอะตอม เป็น 12 17 19 และ 38 ควรเป็นเช่นใด

ก. พลังงาน

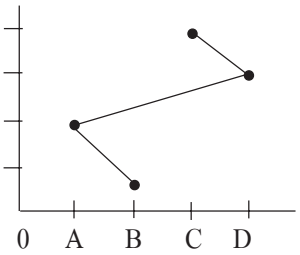

ข. พลังงาน

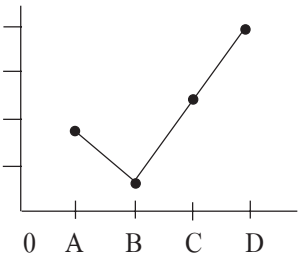

ค. พลังงาน

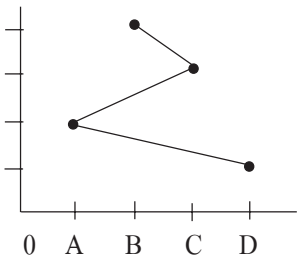

ง. พลังงาน

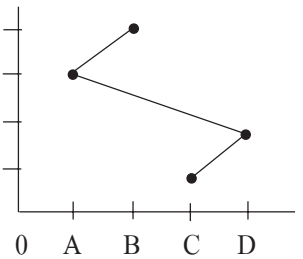

5. ข้อใด **ถูกต้อง**

ก. $_{31}X$ มีผลต่างระหว่าง IE_3 และ IE_4 น้อยกว่าผลต่างระหว่าง IE_1 และ IE_2

ข. ไอออนที่มีประจุ +2 เกิดได้ง่ายกับธาตุที่มีเลขอะตอม 35

ค. A และ B เป็นไอโซบาร์ซึ่งกันและกัน A มีเลขอะตอม 2 มีจำนวนนิวตรอน b B มีเลขอะตอม c จำนวนนิวตรอนของ B มีค่า 2 + b – c

ง. แมกนีเซียมไอออนมีจำนวนอิเล็กตรอนมากกว่าฟลูออไรด์ไอออน 3 อิเล็กตรอน

6. จงพิจารณาข้อความต่อไปนี้

1. เรียงขนาดไอออนจากใหญ่ไปเล็ก : $P^{3-} > Cl^- > O^{2-} > Na^+$
2. ไอออนมีเวเลนต์อิเล็กตรอนเท่ากัน : Ag^+ , Cu^+, K^+
3. พลังงานไอออไนเซชันลำดับสามเรียงจากมากไปหาน้อย : Be > Li > B

ข้อใด **ถูกต้อง**

ก. 1 ข. 2 , 3 ค. 1 , 3 ง. 1 , 2 , 3

7. การจัดเรียงอิเล็กตรอนของโลหะทรานซิชันในสารประกอบเชิงซ้อนใด **ถูกต้อง**

ก. $[Cr(NH_3)_3(H_2O)_3]Cl_3$ [Ar] $3d^4$ $4s^0$

ข. $K_4[Fe(CN)_6]$ [Ar] $3d^5$ $4s^1$

ค. $Na_2[NiCl_4]$ [Ar] $3d^6$ $4s^2$

ง. $[Cu(H_2O)_6]Br_2$ [Ar] $3d^9$ $4s^0$

8. ธาตุ A เป็นไอโซโทน กับ ธาตุ B เมื่อดึงเอาโปรตอนและนิวตรอนออกจากอะตอม B อย่างละ 1 และ 3 ตัว ตามลำดับจะได้ธาตุ Z ซึ่งเป็นไอโซบาร์กับ C–12 การจัดเรียงอิเล็กตรอนของ Z เป็น 2 , 1 ธาตุ A ควรจะเป็นธาตุใด

ก. Ne ข. O ค. F ง. Mg

9. สูตรในข้อใดต่อไปนี้ **ถูกต้อง** ทั้งหมด

ก. $NaClO_3$, PbH_4 , $(NH_4)_2[Cu(NH_3)_2Cl_2SO_4]$

ข. N_2O_4 , $NaFeO_3$, Cu_2S

ค. $[Fe(CN)_6]^{5-}$, PbO_2 , Na_2SiO_3

ง. $K_4Fe(CN)_6$, SiS_3 , $ZnHPO_4$

10. ถ้ายิงนิวเคลียสของ Mg ด้วยอนุภาคแอลฟาจะได้ผลผลิต A ที่ไม่เสถียรและอนุภาคโพซิตรอน ซึ่งผลิตผล A นี้จะสลายตัวต่อได้ผลิตผล B และอนุภาคบีตา ธาตุ X ซึ่งมีเลขอะตอมเท่ากับผลรวมเลขอะตอมของผลิตผล A และ B ข้อใดกล่าว **ไม่ถูกต้อง** เกี่ยวกับธาตุ X

ก. เลขออกซิเดชันที่พบมากที่สุดของธาตุ X คือ +2 และ +3

ข. จำนวนอิเล็กตรอนของ X^{3+} มากกว่าจำนวนอิเล็กตรอนของ Fe^{2+}

ค. ธาตุ X มีการจัดเรียงอิเล็กตรอนเป็น 2 , 8 , 15 , 2

ง. ธาตุ X เป็นธาตุที่อยู่ในคาบเดียวกับ Ni

เฉลยแบบฝึกหัด

1. ก 2. ง 3. ก 4. ง 5. ค 6. ค 7. ง 8. ก 9. ก 10. ข